

Suuren paaston neljäs sunnuntai. Pyhittäjä Johannes Siinailaisen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi vuoron mukaisesti.

Päivän epistola

(Hepr. 6: 13 – 20)

”Veljet, antaessaan Abrahamille lupauksensa Jumala vannoi omaan nimeensä, koska ei ollut ketään suurempaa, jonka nimeen hän olisi vannonut. Hän lupasi: ”Minä siunaan sinua runsain määrin ja annan sinulle runsaasti jälkeläisiä”, ja kärsivällisesti odotettuaan Abraham sai, mitä hänelle oli luvattu. Ihmiset vannovat jonkun itseään suuremman nimeen. Vala merkitsee heille asian vahvistusta, se lopettaa kaikki vastaväitteet. Siksi myös Jumala vannoi lupauksensa takeeksi vielä valan. Hän tahtoi tällä erityisellä tavalla osoittaa niille, joita lupaus koskee, että hänen päätöksensä ei muutu. Noilla kahdella järkähtämättömällä sanallaan, joissa hän, Jumala, ei voi valehdella, hän tahtoi rohkaista meitä, hänen turviinsa paenneita, ja kannustaa pitämään kiinni toivosta, joka on edessämme. Se toivo on elämämme ankkuri, luja ja varma. Se ulottuu väliverhon tuolle puolen. Sinne Jeesus meidän edelläkävijämme meni, kun hän oli tullut ylipapiksi, jonka pappeus on ikuista, Melkisedekin pappeutta.”

Toivon perusta on Jumalan antama lupaus, jonka Hän vannoi ”omaan nimeensä”. Hän lupasi Abrahamille ”jälkeläisiä niin paljon, että he ovat kuin taivaan tähdet tai hiekanjyvät meren rannalla.” ”Sinun jälkeläistesi saama siunaus tulee siunaukseksi kaikille maailman kansoille.” (1. Moos. 22: 16 – 18). Tämä lupaus liittyy siihen, että Abraham oli valmis uhraamaan oman poikansa Iisakin Jumalan käskystä.

”Kärsivällisesti odotettuaan Abraham sai, mitä hänelle oli luvattu.” Tämän on joskus ajateltu viittaavan Abrahamin elinaikaan, mutta Heprealaiskirjeen kirjoittajan tarkoitus on todennäköisesti tässä hetkessä ja yleensä lopun ajassa. Abrahamin jälkeläisiä ovat kaikki ne, jotka jakavat hänen kanssaan yhteisen uskon Jumalaan. He jakavat myös Abrahamin saaman siunauksen.

Jumalan vannoma vala varmistaa lupauksen. Kirjoittajan mielessä ei nyt ole Abrahamille vannottu vala, vaan siinä, että Jeesuksesta tuli ylimmäinen pappi Melkisedekin järjestyksen mukaan. Tämän ylipappeuden merkitystä kirjoittaja käsittelee seitsemännessä luvussa ja kahdeksannessa luvussa esillä on uuden liiton ylipappi. Tästä ylipapista Jumala vannoo: ”Sinä olet pappi ikuisesti, sinun

pappeutesi on Melkisedekin pappeutta” (Ps. 110: 4). Tähän ylipappiin perustuu kristillinen toivo, Hän on Jeesus Kristus.

”Kaksi järkähtämätöntä sanaa” tarkoittaa Jumalan lupausta ja valaa. Niiden tarkoitus on rohkaista kristittyjä ja kannustaa pitämään kiinni toivosta. Tämä toivo on ankkuri, siis se, jolla pidetään kiinni uskosta. Mutta toivo myös ”ulottuu väliverhon tuolle puolen”. Väliverhon tuolla puolella tarkoittaa taivasten valtakuntaa. Tässä kirjoittaja palaa erämaavaelluksen aikaan ja Mooseksen aikaiseen telttamajaan. Siinä oli kaksi osaa, pyhä ja kaikkeinpyhin, joiden välillä on väliverho (2. Moos. 26: 31 - 35). Kaikkein pyhintä pidettiin Jumalan asuinsijana. Jeesus meidän ylipappinamme on mennyt Kaikkein pyhinpään eli taivaaseen tuoden samalla sovintouhrin (itsensä) sinne. Meidän toivomme perustuu Kristuksen suorittamaan uhriin. Hän on meidän edelläkävijämme. Tämä sanonta paljastaa, että mekin olemme menossa sinne.

Päivän evankeliumi

(Mark. 9: 17 – 31)

”Siihen aikaan muuan mies tuli Jeesuksen luo, polvistui hänen eteensä ja sanoi: ”Opettaja, minä toin poikani sinun luoksesi. Hänessä on mykkä henki. Se ottaa hänet valtaansa missä vain. Se paiskaa hänet maahan, ja hän kuolaa ja kiristelee hampaitaan ja menee aivan jäykäksi. Pyysin, että opetuslapsesi ajaisivat hengen pois, muta heistä ei ollut siihen.” Silloin Jeesus sanoi heille: ”Voi tätä epäuskoista sukupolvea! Kuinka kauan minun on vielä oltava teidän keskuudessanne? Kuinka kauan minun pitää kestää teitä? Tuokaa poika minun luokseni.” He toivat pojan Jeesuksen luo. Jeesuksen nähdessään henki heti kouristi poikaa, ja tämä kaatui, kieriskeli maassa ja kuolasi. Jeesus kysyi pojan isältä: ”Kuinka kauan hänellä on ollut tämä vaiva?” ”Pienestä pitäen”, vastasi mies. ”Henki on monet kerrat kaatanut hänet, jopa tuleen ja veteen, jotta saisi hänet tapetuksi. Sääli meitä ja auta, jos sinä jotakin voit!” ”Jos voit?” vastasi Jeesus. ”Kaikki on mahdollista sille, joka uskoo.” Silloin pojan isä heti huusi: ”Minä uskon! Auta minua epäuskossani!” Kun Jeesus näki, että väkeä tuli aina vain lisää, hän käski saastaista henkeä sanoen: ”Mykkä ja kuuro henki, minä käsken sinua: lähde pojasta äläkä enää mene häneen!” Henki huusi, kouristi poikaa rajusta ja lähti hänestä. Poika jäi makaamaan elottoman näköisenä, ja monet sanoivatkin: ”Nyt hän kuoli.” Mutta Jeesus tarttui häntä kädestä ja auttoi hänet jalkeille, ja hän nousi. Kun Jeesus sitten oli mennyt sisään ja vain opetuslapset olivat paikalla, nämä kysyivät häneltä: ”Miksi me emme kenneet ajamaan sitä henkeä pojasta?” Hän vastasi: ”Tätä lajia ei saa lähtemään muulla kuin rukouksella ja paastolla.” He lähtivät sieltä ja kulkivat Galilean halki. Jeesus ei tahtonut kenenkään saavan tietää siitä, sillä hän opetti opetuslapsiaan. Hän sanoi heille: ”Ihmisen Poika

annetaan ihmisten käsiin, ja he tappavat hänet, mutta kolmen päivän kuluttua hän nousee kuolleista.”

Tämä kertomus on myös Matteuksella (Matt. 17: 14 - 23) ja Luukkaalla (Luuk. 9: 38 – 45).

Tämän tekstin alku on alttarievankeliumissa muokattu Matteuksen vastaavan kertomuksen mukaiseksi. Evankeliumin teksti Markuksella on näin: ”Eräs mies väkijoukosta vastasi hänelle: ”Opettaja...”.

Tämä ”mykän hengen” toiminta selitetään tavallisesti epileptiseksi kohtaukseksi. Opetuslasten kyvyttömyys parantaa aiheuttaa hämmennystä, sillä hieman aikaisemmin he olivat kyenneet parantamaan ihmisiä (Mark. 6: 7, 13, 30).

”Voi sinä epäuskoinen sukupolvi” tarkoittaa koko sitä sukupolvea, ei vain Jeesuksen vastustajia. Sillä on voitu viitata opetuslasten riittämättömään uskoon, joka olisi aiheuttanut kyvyttömyyden parantamiseen. Tällöin opetuslasten uskon vähyys rinnastetaan pojan isän uskoon ja epäuskoon, sekä isän pyyntöön, että Jeesus auttaisi häntä hänen epäuskossaan.

Jeesus oli opettanut ja toiminut, mutta ihmiset eivät kykene vastaamaan Hänen opetukseensa oikealla tavalla. Vastaus osoittaa pettymystä ihmisiin. ”Kuinka kauan minun on vielä oltava teidän keskuudessanne?” voi olla viittaus Hänen tulevaan kuolemaansa.

”Jeesuksen nähdessään henki heti kouristi poikaa”. Kertomuksessa on ajatus, että kyse on pahojen henkien toiminnasta, ei fyysisestä sairaudesta.

”Jos voit?” vastasi Jeesus. Kaikki on mahdollista sille, joka uskoo.” Ensimmäiset sanat korostavat isän aikaisempia sanoja haastaen niitä. Jälkimmäinen osa lainauksesta osoittaa, että isän usko oli oleellinen osa Jeesuksen parantavaa toimintaa.

Isän vastaus: ”Minä uskon! Auta minua epäuskossani!” kertoo isän uskosta, mutta samalla siihen liittyvästä epäuskosta. Tämän epäuskon tunnustaminen ja avun pyytäminen siihen, tekee parantamisen mahdolliseksi.

Jeesus nimittää henkeä mykäksi ja kuuroksi. Hengen poistuminen jättää pojan elottoman näköiseksi. Nykyinen suomennos: ”Jeesus tarttui häntä kädestä ja auttoi hänet jalkeille, ja hän

nousi” ei tuo sillä tavoin esille ylösnousemuksen teemaa, kuin vanhempi: ”Mutta Jeesus tarttui hänen käteensä ja nosti hänet ylös ja hän nousi”. Sanoja ”nosti” ja ”nousi” käytetään Uudessa testamentissa ylösnousemuksen yhteydessä. Tässä tekstissä voi olla piilotettuna kuva Jeesuksen tulevasta ylösnousemuksesta.

”Kun Jeesus oli mennyt sisään” on vanhemmassa käännöksessä ”huoneeseen”. Kyseessä on taloon (rakennukseen) sisälle meneminen. Läsä ovat nyt vain opetuslapset. He eivät ymmärtäneet sitä, miksi he nyt eivät kyenneet parantamaan poikaa. Jeesuksen vastaus paljastaa, että opetuslasten on toiminnassaan turvauduttava Jumalaan, tämä tulee ilmi siitä, että käytetään rukousta. ”Ja paastolla” on nähtävästi myöhäisempi lisäys alkuperäiseen tekstiin ja kertoo jo enemmän kirkon kokemuksesta.

Markuksen kertomus Jeesuksen suorittamasta työstä Galileassa on päättynyt. Jeesus kulkee Galilean halki ilman kansanjoukkoja vain opetuslastensa kanssa. Syy on se, että ”hän opetti opetuslapsiaan”. ”Ihmisen Poika annetaan ihmisten käsiin” osoittaa Jumalan pelastussuunnitelman toteuttamista. Juudan tekemä kavallus ei ole tässä mainittu, sillä se on pelastussuunnitelmassa vain sivuosassa. Tärkein asia on Jeesuksen kuolema. Missään Markuksen evankeliumin ennustuksista kärsimyksistä ei tarkasti kuvata Jeesuksen kuolintapaa (Mark. 8: 31; 9: 31; 10: 33 – 34). Jokainen kertomus sisältää maininnan ylösnousemuksesta.

Heti tekstimme loppumisen jälkeen Markus kertoo, että ”opetuslapset eivät ymmärtäneet, mitä hän näillä sanoillaan tarkoitti”.

Pyhittäjän epistola

(Ef. 5: 8b - 19)

”Veljet, eläkää valon lapsina. Valo kasvattaa hyvyyden, oikeuden ja totuuden hedelmiä. Pyrkikää saamaan selville, mikä on Herran mielen mukaista. Älkää osallistuko pimeyden töihin; ne eivät kannu hedelmää. Tuokaa ne päivänvaloon. Mitä sellaiset ihmiset salassa tekevät, on häpeällistä sanoakin, mutta kaikki tulee ilmi, kun valo sen paljastaa. Kaikki, mikä on paljastettu, on valossa. Sen vuoksi sanotaankin: - Herää, sinä joka nukut, ja nouse kuolleista, niin Kristus on sinua valaiseva! Katsokaa siis tarkoin, miten elätte: älkää eläkö tyhmien tavoin, vaan niin kuin viisaat. Käyttäkää oikein jokainen hetki, sillä tämä aika on paha. Älkää olko järjettömiä, vaan ymmärtäkää, mikä on Herran tahto. Älkää juopuko viinistä, sillä siitä seuraa rietas meno, vaan

antakaa Hengen täyttää itsenne. Veisatkaa yhdessä psalmeja, ylistysvirsiä ja hengellisiä lauluja, soittakaa ja laulakaa täydestä sydäimestä Herralle.”

Paavali asettaa tässä vastakkain kaksi eri ryhmää. Valon lapset ovat niitä, jotka ovat uskollisia ja noudattavat Jumalan käskyjä. Pimeyden lapset taas ovat edellisten vastakohta, he eivät noudata Jumalan käskyjä. Kysymys on käyttäytymisestä, ei pimeydestä tai valosta fysiikan lakien mukaan. Kristittyjen tulee elää tiedon ja uskon ohjaamina sekä olla esikuva myös niille, jotka eivät usko. Heidän toiminnassaan näkyy hyvyys, oikeus ja totuus, jotka ovat Pyhän Hengen hedelmiä.

Pimeyden työ eli synti ei tuota mitään hyvää. Se johtaa hengelliseen kuolemaan eli eroon Jumalasta. Paavali nähtävästi puhuu jostain todellisista asioista, mitä Efesossa tapahtui. Hän ei paljasta, mitä ne ovat: ”Sillä häpeällistä on jo sanoakin, mitä he salassa tekevät.”

”Tuokaa ne päivänvaloon.” Ilmaus merkitsee jonkin väärän teon paljastamista tai siitä nuhtelemista, mitä verbiä vanha suomennos käyttää. Kyse on velvollisuudesta oikaista väärällä tavalla toimijaa. Se ei merkitse toisen ihmisen tuomitsemista. Toimimalla valon lapsina, siis toimimalla oikein, paljastuu samalla väärintoimijan toiminta. Synti viihtyy pimeydessä, mutta kun se tuodaan valoon, niin se paljastuu. Tällöin väärin toimineella on mahdollisuus katumukseen, kun hän näkee syntinsä valossa. Kirkko ymmärtää tämän syntien tunnustamisena ja katumuksena, joka edeltää kastetta ja ehtoolliseen osallistumista. Tämän kohdan nähdään viittaavan myös katumuksen sakramenttiin. Valon lapsena toimiminen on toimimista oman kasteensa mukaisesti vapaana synnistä.

”Herää, sinä joka nukut ja nouse kuolleista, niin Kristus on sinua valaiseva!” Tässä Paavali on lainannut osan varhaisesta kastehymnistä. Nukkuminen ja oleminen kuolleena kuvaavat tässä synnillistä elämää.

”Älkää eläkö tyhmien tavoin, vaan niin kuin viisaat.” Tämä muistuttaa niitä tekstejä, jotka antavat ohjeita Qumranin yhteisön elämäntavoista. Qumran oli yhteisö, jonka keskuspaikka oli lähellä Kuollutta merta ja jonka jäsenet odottivat innokkaasti Messiaan tuloa. Johannes Kastaja oli todennäköisesti tämän yhteisön jäsen. Yhteisön jäseniä kutsuttiin essealaisiksi.

”Käyttäkää oikein jokainen hetki” on muistutus ajan vähyydestä. Kristitty on aina vieraassa maassa ja ajassa. Tärkeintä on säilyttää usko ja osoittaa lähimmäisen rakkautta. Se vie kohti pelastusta. ”Tämä aika on paha” ei tarkoita sitä, että aika sinänsä on paha, vaan sitä, että pahuus vaikuttaa tässä

ajassa. Tähän liittyy se, että kristityn tulee ”ymmärtää, mikä on Herran tahto” ja toimia sen mukaisesti.

Kristillisen elämän tarkoitus ei ole hylätä maailmaa, vaan elää Kristuksen kanssa erossa väärästä elämäntavasta. Kristitty ei hyväksy itselleen langenneen maailman elämää, mutta elää Jumalan luomassa maailmassa.

”Älkää juopuko viinistä, sillä siitä seuraa rietas meno, vaan antakaa Hengen täyttää itsenne. Veisatkaa yhdessä psalmeja, ylistysvirsiä ja hengellisiä lauluja, soittakaa ja laulakaa täydestä sydäimestä Herralle.” Tekstimme loppuosa sisältää kehotuksia elää Hengen mukaista elämää. Tässä ei kielletä viinin nauttimista mutta varoitetaan juopumisesta. Teksti muistuttaa paljon Paavalin kirjettä kolossalaisille (Kol. 3: 16 – 17).

Lopussa on maininta jumalanpalveluksissa laulettavista teksteistä. Tämä viittaa siihen, että kristityn elämään kuuluu osallisuus jumalanpalveluselämään. Psalmi viittaavat Jerusalemin temppelin ”laulukokoelmaan” eli Psalmien kirjaan. Ylistysvirret ovat voineet syntyä jo juutalaisuudessa, esimerkiksi Jeesus opetuslapsineen lauloi ”kiitosvirren” ehtoollisen nauttimisen jälkeen ennen Öljymäelle lähtemistä (Mark. 14: 26). Hengelliset laulut voivat olla jo uskovien eli kristittyjen keskuudessa syntyneitä lauluja.

Tämän päiväisen tekstin jälkeen kehotetaan: ”kiittäkää aina ja kaikesta Jumalaa”. Tämä teksti voi merkitä jo eukaristiaa, ehtoollisen sakramentin toimittamista.

Pyhittäjän evankeliumi

(Matt. 4: 25 – 5: 12)

”Siihen aikaan Jeesus kulki joka puolella Galileaa. Hän opetti seudun synagogissa, julisti ilosanomaa Jumalan valtakunnasta ja paransi kaikki ihmisten taudit ja vaivat. Hänen maineensa levisi sieltä koko Syyriaan. Hänen luokseen tuotiin kaikki erilaisista taudeista kärsivät ihmiset – niin pahojen henkien vaivamat kuin kuunvaihetautiset ja halvaantuneetkin – ja hän paransi heidät. Hänen perässään kulki suuri joukko ihmisiä. Heitä oli lähtenyt Galileasta ja Dekapoliin alueelta, Jerusalemistä ja Juudeasta sekä Jordanin toiselta puolen. Nähdessään kansanjoukot Jeesus nousi vuorelle. Hän istuutui, ja opetuslapset tulivat hänen luokseen. Silloin hän alkoi puhua ja opetti heitä näin: ”Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta. Autuaita murheelliset: he saavat lohdutuksen. Autuaita kärsivälliset: he perivät maan. Autuaita ne, joilla on

vanhurskauden nälkä ja jano: heidät ravitaan. Autuaita ne, jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan. Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan. Autuaita rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen. Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden vuoksi vainotaan: heidän on taivasten valtakunta. Autuaita olette te, kun teitä minun tähteni herjataan ja vainotaan ja kun teistä valheellisesti puhutaan kaikkea paha. Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaissa saatte, on suuri. Niinhän vainottiin profeettojakin, jotka elivät ennen teitä. ”Te olette maan suola. Mutta jos suola menettää makunsa, millä se saadaan suolaiseksi? Ei se kelpaa enää mihinkään: se heitetään menemään, ja ihmiset tallaavat sen jalkoihinsa.”

Suomalaisen alttarievankeliumin mukaan teksti alkaa Matt. 4: 23. Kirkkoslaavinkielisessä evankeliumissa teksti alkaa jakeesta 25.

Tekstin alkuosa tuo esille tiivistetyssä muodossa Jeesuksen toiminnan. ”Hän opetti Galilean synagogissa, julisti ilosanomaa Jumalan valtakunnasta ja paransi kaikki ihmisten taudit ja vaivat.” Ilosanomien julistaminen toteutui opettamisen ja parantamisen kautta. Hän oli vaeltava opettaja ja profeetta niin kuin Vanhan testamentin profeetta Elia. Synagogat olivat Jeesuksen aikana rakennuksia, jotka palvelivat useaa tarkoitusta. Niitä käytettiin opetukseen, poliittiseen ja uskonnolliseen toimintaan. Sana synagoga tarkoittaa yhteenkokoontumista, rakennuksena sitä voidaan kutsua kokoontumistaloksi.

”Hänen maineensa levisi sieltä koko Syyriaan.” Galilea kuului Rooman Syyrian provinssiin, mutta Juudea ei siihen kuulunut. Jeesus paransi tekstin mukaan kolmenlaisia sairauksia: pahojen henkien vaivaamia, kuunvaihetautisia (tällä nimellä kutsuttiin sairautta, joka ilmeni kouristus- ja kaatumakohtauksina) sekä halvaantuneita. Näihin liittyy hermostollisia oireita, ne ovat psykosomaattisia, joskus vahva persoonallisuus voi mahdollistaa parantumisen.

Ennen tekstimme alkua Jeesus aloitti julkisen toimintansa sanomalla: ”Kääntykää, sillä taivasten valtakunta on tullut lähelle”. Tämä kehoitus mielenmuutokseen, katumukseen, ei aiheuttanut väentungosta Hänen lähelleen. Vasta kun voimalliseen opetukseen liittyivät parantamiset, ihmiset eri puolilta Palestiinaa seurasivat Häntä. Miksi he seurasivat Jeesusta? Osa heistä odotti ihmeitä (sairaiden parantamista), osa halusi kuulla Hänen opetustaan. Mutta he eivät todellisuudessa ymmärtäneet, kuka Jeesus oli.

Galilean alue oli Jerusalemita pohjoiseen. Sen asukkaat olivat sekä juutalaisia että pakanoita. Dekapoliin alue oli Gennesaretin itäpuolella, nimi viittaa kymmeneen hellenistiseen kaupunkiin.

Tämä maininta kertoo, että Jeesus tunnettiin myös pakanoiden keskuudessa. Jerusalemin ja Juudea ovat etelässä, Jeesuksen elämän aikana enemmistö Juudean asukkaista oli juutalaisia.

Vaikka tekstimme tässä kohtaa mainitseekin ”opetuslapset tulivat hänen luokseen”, niin kuulijoina olivat ”kansanjoukot” (7: 28). Vuoren nimeä ei mainita, mutta se voi olla Ilmestysvuori. ”Hän istuutui” kertoo itämaiden opettajien asennon opetuksen aikana. Ulkona opettaminen oli Jeesukselle normaali tapa.

Vanhan testamentin aikana vain harvat valitut saivat jumalallisen ilmoituksen. Nyt tilanne on toinen. Lihaksi tullut Jumala opettaa kansaa kasvoista kasvoihin. ”Niin hän avasi suunsa ja opetti heitä” kertoo yhdensuuntaisesta puheesta. Nyt opetuslapset ja kansa ei keskustele, vaan kuuntelee Jeesuksen opettaessa jumalallisella auktoriteetilla.

Matteuksen yhtenä lähteenä on niin sanottu Q -lähde, Jeesuksen puheiden kokoelma, joka ei ole säilynyt. Matteus on tämän lähteen, Markuksen evankeliumin ja muiden lähteiden pohjalta toimittanut Vuorisaarnan. Samaa Q -lähdetä käytti myös Luukas omassa vuorisaarnassaan (Luuk. 6: 20 – 49). Kaiken taustalta löytyy Jeesuksen opetus.

Matteuksen evankeliumissa oleva Vuorisaarna (luvut 5 – 7) on ehkä eniten lainattu evankeliumin kohta. Se suuntautuu tulevaisuuteen, lopun aikoihin. Se on eettinen, sisältää viisautta, siinä on näkökulma tulevaan valtakuntaan. Keskeisenä asiana on Jumalan valtakunta ja oikeudenmukaisuus. Vuorisaarna käsittelee Israelin kannalta keskeiset eettiset ja uskonnolliset elämänalueet. Jotkut ovat kritisoineet vuorisaarnaa väittäen, että se asettaa ihmisten toiminnalle liian korkeat eettiset vaatimukset. Juutalaisesta näkökulmasta käsin vaatimukset ovat kuitenkin täytettävissä.

Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että autuuden lauseet alkavat samalla sanalla kuin kreikankielinen psalmien kirja. Nykyinen raamatun suomennos on seuraavanlainen: ”Hyvä on sen osa”. Jos katsomme vanhaa käännöstä tai Psalmien käännöstä Septuagintan mukaan, niin teksti on ”Autuas se mies” (Ps. 1: 1). Autuuden lauseet lupaavat sen lohdutuksen, josta profeetta Jesaja ennusti (Jes. 61: 1 – 2).

Ensimmäisenä ovat siis autuuden lauseet. Matteuksella lauseita on yhteensä kahdeksan (7 + 1) ja Luukkaalla neljä (3 + 1). Luultavasti Luukkaan kolme ensimmäistä autuuden lausetta ovat alkuperäisiä Jeesuksen lausumia ja neljäs on varhaisen kirkon tuote (Luuk. 6: 20b - 23). Matteus on laajentanut autuuden lauseiden kokoelmaa käyttäen hyväkseen psalmeja.

Jeesuksen oman opetuksen taustalta löytyy profeetta Jesaja (61: 1 – 4). Keskeinen sana on autuas, siis onnellinen. Kyse on ilosta, joka nousee Jumalan valtakunnan läheisyydestä. Autuas merkitsee onnellista, mutta tämän onnellisuuden tuo Jumalan läheisyys tai yhteys Jumalaan. Kyse ei ole maallisesta hauskuudesta. Näillä autuuden lauseiden määrittelyillä kuvataan ihanteellista seurakunnan jäsentä.

Köyhät, murheelliset ja nälissä olevat ovat kaikki samoja ihmisiä. Tässä ei kuvata sitä, että he olisivat jotenkin eettisesti muita parempia. Taustalla on ajatus itämaisesta kuninkaasta, joka piti huolta kansansa tarpeista. Tämä sama asia, nyt hengellisellä tasolla, on Jeesuksella. Hän tuli huolehtimaan niistä, joilla oli puutteita, tuomaan heille pelastuksen ajan Jumalan valtakunnassa. Näiden ihmisten ilo tulee tästä tulevasta Jumalan valtakunnasta.

Viimeisenä oleva autuuden lause, jossa mainitaan vainotut, on jo varhaisen kirkon kokemus kristittyjen vainoista.

Matteus on lisännyt sanan vanhurskaus (= Jumalan tahdon mukainen toiminta) kahteen eri kohtaan autuuden lauseissa. Vanhurskaus tulee esille usein Matteuksen evankeliumissa.

”Autuaita ovat hengessään köyhät, sillä heidän on taivasten valtakunta.” Sanan ”köyhät” yhteyteen Matteus lisäsi sanan ”hengessään”. Näin hän kiinnittää huomion ihmisen materiaalisesta asemasta hänen hengelliseen tilaansa. Adam lankesi ajatellessaan voivansa elää ilman yhteyttä Jumalaan. Ylpeys on se synti, mihin Adam lankesi. Matteus korostaa, että meidän tulee olla hengellisesti köyhiä, siis nöyriä. Silloin ihminen tunnustaa, että häneltä puuttuu jotain ja tällöin Jumalalla on mahdollisuus toimia.

”Autuaita ovat murheelliset”, mutta murhe ei kohdistu nyt materiaaliin asioihin, vaan syntiin. Niistä meidän on murehdittava. Kun synti saadaan poistettua, silloin me saamme lohdutuksen. Se tulee jo osittain tässä maailmassa tietoisuutena syntien anteeksi saamisesta, mutta lopullisesti se toteutuu taivasten valtakunnassa.

Matteus lisäsi luetteloon myös kärsivälliset, armahtavaiset ja puhdassydämiset. Nämä ovat ominaisuuksia, joihin Matteus ohjaa ihmisiä.

”Autuaita ovat kärsivälliset: he perivät maan” suomennettiin edellisessä käännöksessä sanalla hiljaiset. Sanakirja antaa vielä mahdollisuudeksi lempeän ja nöyrän. Kyseessä ei ole apaattisuus, vaan viisaus toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Kärsivällinen ihminen hallitsee itsensä, tunteensa ja toimintansa. Maa voidaan ymmärtää niin taivaana kuin meidän ihmisten asuttamana maana.

”Autuaita ne, joilla on vanhurskauden nälkä ja jano.” Vanhurskaus on Jumalan tahdon mukaista elämää. Meidän tulee haluta sitä, toimia niin kuin Jumala haluaa. Toimimalla vanhurskaasti me lisäämme vanhurskautta. Siinä tärkeä asia on rakkaus Jumalaa ja lähimmäisiä kohtaan. Tärkeimmäksi asiaksi ihmisen elämässä tulee Jumalan valtakuntaan pääseminen.

”Autuaita ne jotka toisia armahtavat: heidät armahdetaan.” Vanha käännös voi olla monen mielessä: ”Autuaita ovat laupiaat”. Armahtavaisuus liittyy moneen asiaan: se on auttamista eri keinoin, rahallisesti, antamalla aikaa, puheen avulla. Se, joka auttaa täällä maan päällä, voi saada itse apua sitä tarvitessaan. Kuinka paljon me saammekaan sitä taivasten valtakunnassa?

”Autuaita puhdassydämiset: he saavat nähdä Jumalan.” Ulkonainen toiminta ei riitä, ihmisen on oltava myös sisäisesti puhdas, pyrittävä synnittömyyteen. Näin ihminen valmistautuu Jumalan kohtaamiseen ja ymmärtämiseen. Ensimmäinen askel on pyhien kirjoitusten avautuminen ihmiselle.

”Autuaita ovat rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen.” Tässä ei ole kyse ihmisestä, joka on rauhallinen, vaan sellaisesta, joka saa aikaan sovinnon niin ihmisten välillä kuin ihmisen ja Jumalan välillä. Kun ihminen ja Jumala kohtaavat, silloin on todellinen rauha. Näitä rauhantekijöitä ovat myös ne ihmiset, jotka tuovat muita ihmisiä Jumalan luo, että heillä olisi rauha Jumalan kanssa.

”Autuaita ovat ne, joita vanhurskauden tähden vainotaan: heidän on taivasten valtakunta.” Tämä ei niinkään koske marttyyreita. Vanhurskaus on Jumalan tahdon mukaista elämää. Jo sen takia voidaan ihmistä pilkata tai jopa vainota. Jos vanhurskaus edellyttää väärän kohtelun kohteeksi joutuneen auttamista, niin sekin voi olla syynä syrjimiselle. Toisaalta kaikki ”kova kohtelu” ei tuo taivasten valtakuntaa. Rikoksen tehnyt kohtaa yhteiskunnan painostuksen, mutta se painostus ei tuo taivasten valtakuntaa.

”Autuaaita olette te, kun teitä minun tähteni herjataan ja vainotaan ja kun teistä valheellisesti puhutaan kaikkea pahaa. Iloitkaa ja riemuitkaa, sillä palkka, jonka te taivaissa saatte, on suuri.” Tämä on jo suoraa puhetta apostoleille, jotka lähes kaikki kuolivat vainottuina. Se koskee myös

niitä Kirkon jäseniä, jotka kohtaavat marttyyriuden. Tässä kohdassa tulee muistaa sanan marttyyri varsinainen merkitys: todistaminen. Marttyyri on se, joka kuolemallaan todistaa Kristuksesta. Tässä yhteydessä kannattaa huomioida tekstin loppu. ”Iloitkaa ja riemuitkaa!” Muualla puhuttiin autuudesta eli onnellisuudesta. Nyt on aihe paljon enempään.

”Niinhän vainottiin profeettojakin” kertoo historiallisen totuuden (vrt. 1. Kun. 19: 10; Neh. 9: 26). Omana aikanaan profeettoja vainottiin, mutta myöhemmin huomattiin heidän olleen oikeassa. Sama koskee kirkon todistajia. Heitä tullaan syyttämään valheellisesti eri asioista. Toimiessaan Jumalan lähettäminä, apostolit tietävät olevansa yhtä oikeassa kuin profeetat aikanaan.

Tekstimme viimeisenä asiana on suola. Tekstissä on periaatteessa asiavirhe, sillä suola ei voi menettää makuansa. Sen sijaan juutalaisuudessa se voi tulla epäpyhäksi, jolloin se heitetään pois. Suola on samanaikaisesti sekä mauste että säilöntäaine. Tällainen on myös hyvä opettaja. Opetuslasten on oltava sellaisia. Suolan kohtalo kuvaa jumalallista tuomiota.